SVOBODA СВОБОДА

UKRAINIAN DAILY — УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК

Пам'ятаймо про Україну!

VOL. XCVII. No. 154. JERSEY CITY and NEW YORK, TUESDAY, AUGUST 14, 1990 CENTS 25 ЦЕНТІВ ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, ВІВТОРОК, 14-го СЕРПНЯ 1990 Ч. 154. РІК XCVII.

Завершилася підготова до дня УНСоюзу у Філядельфії

Ансамбль „Казка"

Філядельфія (с.г.). — Управа Філядельфійської Округи УНСоюзу інформує, що приготування до запляннованого на неділю, 19-го серпня, 25-го з черги Союзового Дня поступово завершується. Ця імпреза відбудеться на чудовій посілості Українського Спортового Осередку „Тризуб" в Горшамі, Па., при дорогах Ловер стейт і Кавнті лайн.

Цьогорічний Союзовий День присвячений 32-ій Конвенції УНСоюзу, яка відбулася в травні в Балтиморі з метою представити українській громаді обраних членів Екзекутиви та Головного Уряду на нову чотирирічну каденцію. У зв'язку з цим запрошено членів Екзекутивного Комітету у проводі з новообраним головним предсідником мґр Уляною Дячук, як також запрошено і членів Головного Уряду.

За традицією до участи в ювілейному святі запрошено голів Округ з членами управ УБСоюзу, СУК „Провидіння" і УНПомочі. Рівнож, як і в минулих роках, запрошено голів та членів управ сусідніх округ УНСоюзу Пенсильванії та Ню Джерзі.

Атракцією цьогорічного Союзового Дня буде виступ ансамблю пісні й танку „Казка", хореографом якого є Галина Козак. В складі того ансамблю є молоді професіоналісти, уродженці Пенсильванії, третє покоління. До ансамблю належить вісім осіб і всі вони працюють професійно, але весь вільний час посвячують для української пісні й танку. За ними вже є десятки виступів під час різних фестивалів та імпрез на Союзівці, „Верховині", Ольжичівці, а також в американських університетах.

Під час свята буде відзначений союзовець з Філядельфійської Округи, як признання за довголітню працю для розбудови УНСоюзу.

До танців під час забави приграватиме популярна оркестра „Карпати" під керівництвом проф. Романа Бородієвича. Увесь час діятиме кухня зі смачними українськими стравами, а для спраґнених будуть гарячі й холодні напитки. Будуть цінні виграші, а головно кольоровий телевізор й інші несподіванки для гостей.

До участи в цьому ювілейному святі, Управа Окружного Комітету запрошує все українське громадянство Філядельфії та всіх довколишніх місцевостей Пенсильванії, Ню Джерзі, Делаверу й Мериленду. Союзовий День відбудется без уваги на погоду.

В'ЯЗНІ ПРОТЕСТУЮТЬ

Дніпропетровське (УПА, ІЦР). — Тут в середу, 8-го серпня, почався другий за останні два місяці страйк в'язнів т.зв. Лікувально-трудового Профіляkторію (ЛТП), куди без суду запроторюють алькоголіків та наркоманів для примусового лікування. За назвою ЛТП ховається звичайна тюрма, де людей тримають в камерах та за колючим дротом. Годують їх також за тюремними нормами і карають за найменше порушення ніби кримінальних злочинців.

В'язні, що перебувають там на примусовому лікуванні та на примусовій праці оголосили страйк, протестуючи проти побиття наглядачами групи ув'язнених за спробу до втечі. Страйкарі вимагають зустрічі з народним депутатом України Левком Табурянським, який входить до Народної Ради в парляменті, а також вимагають створення комісії для розслідування зловживань адміністрації та наглядачів, яких частково замінили після страйку 6-го липня.

Як уже повідомлялося, в Дніпропетровському, був також бунт у слідчій тюрмі, коли 1,500 в'язнів 14-го червня збунтувалися протри свавільних дій наглядачів.

Представники демократичної громадськости Дніпропетровщини порушують перед Верховною Радою України питання про заборону безсудного позбавлення волі осіб, котрі не вчинили ніяких злочинів.

З Дніпропетровського також повідомляють про провокації з боку невідомих осіб, які, маскуючись за підписом „Рух", уже протягом двох тижнів надсилають на адреси громадян жидівського походження листи з погрозами фізичної розправи. У зв'язку з цими подіями представники НРУП та жидівської громадськости надіслали спільного листа до КҐБ з вимогою розслідувати провокації, спрямовані на розпалювання національної ворожнечі. Заяву надіслано до відділу захисту конституції обласного управління КҐБ.

ЗАСНОВАНО АСОЦІЯЦІЮ ДЕМОКРАТИЧНИХ РАД

Дніпродзержинське. — Представники 39 обласних, районових та міських Рад Народних Депутатів зустрілися в цьому промисловому місті 28-29-го липня й заснували Асоціяцію Демократичних Рад та Демократичних Бльоків в Радах України.

Ініціятором конференції була Дніпродзержинська Міська Рада та особисто Сергій Конєв, народний депутат СССР, заступник голови Народного Руху України. Зустріч відбулася в Будинку політичної освіти, над яким майорів синьожовтий прапор. Відкрив її голова організаційного комітету конференції Вячеслав Коваль, заступник голови Дніпродзержинської Міської Ради. У дальшому ході конференції присутні заслухали цілий ряд доповідей — про муніципальну власність, іноземні інвестиції з орієнтиром на українську діяспору, про взаємовідносини рад з виконавчими комітетами, про практичні аспекти національної політики, з проблем переходу до ринкової економіки тощо. Продискутовано ситуацію, яка склалася у Верховній Раді, дальші шляхи її роботи.

Вячеслав Чорновіл, аргументуючи потребу покликати до життя координуючу структуру демократичних рад, ствердив, що завдяки такій асоціяції можна буде встановити між ними взаємовигідні економічні, культурні і соціяльні шляхи співпраці, підключити до вирішення загальнореспубліканських проблем виборців. Контроверсію викликала справа членства асоціяції. Голова Донецької Міської Ради Олександер Махмутов запропонував відчинити її для всіх бажаючих. Заперечив таку ідею В. Чорновіл, заявляючи, що вона повинна згуртовувати демократичні ряди та демократичні бльоки в радах, де бльок становить меншість. Присутні схвалили саме такий принцип членства.

Делеґати з Донецького, Харцизького і Слов'янського обстоювали також думку, щоб відкласти створення асоціяції до наступної конференції, коли будуть розроблені її документи. Більшість присутніх відхилила такий внесок й схвалила заснування асоціяції негайно. Цього бо вимагає, на їх думку, політична ситуацію в Україні.

Учасники конференції ухвалили звернення до Верховної Ради, в якому закликано її до скорочення вакацій, щоб прискорити прийняття ряду важливих документів, а серед них: надання декларації про суверенітет чинности конституційного акту, прийняття декрету про владу, створення при Верховній Раді УССР комітету з питань оборони, створення посту президента УССР, прийняття закону про політичні партії і громадські організації. У випадку іґнорування цих вимог асоціяція залишає за собою право звернутися до народу з закликом розпочати загальнонаціональний політичний страйк, акції громадянського непослуху.

На голову асоціяції вибрано С. Конєва, а на його заступників Миколу Яковину та Василя Червонія. Вибрано також 18-особову Координаційну Раду. Новообраний голова заявив, що асоціяція хоче бути політичним запіллям Народної Ради у парляменті УССР.

КАРЕЛІЯ ПРОГОЛОСИЛА НЕЗАЛЕЖНІСТЬ

Москва. — Карельська Автономна Совєтська Соціялістична Республіка проголосила незалежність як від Російської федерації, так і від центрального московського уряду, оголосивши, що місцеві закони на її території будуть мати пріоритет перед законами Російської федерації і СССР.

Уряд автономної республіки буде самостійно приймати рішення, що стосуються зовнішньої політики і можливих змін свого державного і політичного статусу.

Карелія, населення якої становить коло 700,000 осіб розташована на території, яка до 1939 року належала Фінляндії. До 1956 року вона, як Карело-Фінська ССР, була однією із 16 республік, ставши відтак автономною республікою у складі РСФСР.

Карелія — перша з автономних республік, яка проголосила незалежність. Досі висловлювали бажання вийти зі складу Російської федерації Башкирська і Татарська автономні республіки, але покищо офіційно не проголосили незалежности.

Л. Валенса має намір стати президентом Польщі

Варшава, Польща. — Лідер „Солідарности" Лєх Валенса в комунікаті, випущеному у Ґданську, де міститься його головна квартира, закликав до якнайшвидшого проведення прямих президентських і парляментарних виборів у Польщі. Конкретної дати виборів Л. Валенса, однак, не вказав.

„Нинішній президент країни не виконує своїх функцій і залишається чисто номінальною фіґурою, — сказано в комунікаті, — в той час як на даному етапі Польщі потрібний по-справжньому діяльний і енерґійний керівник".

Генерал Войцєх Ярузельський, колишній член нині розпущеної Комуністичної партії країни, продовжує залишатися на пості президента від вересня минулого року.

Недавно з кабінету, що його очолив Тадеуш Мазовєцький, були усунені колишні комуністи — зокрема ті, які займали пости міністрів внутрішніх справ і оборони країни. Їх замінили активісти „Солідарности". Тепер єдиною людиною, що залишилася при владі в країні і нагадує про її недавнє комуністичне минуле, залишається Войцєх Ярузельський. Він прийшов до влади у 1981 році, коли за вказівкою з Москви було запроваджено військовий стан. У більшості поляків він однозначно ототожнюється з комуністичною диктатурою.

Однак після того, як прем'єр-міністром був вибраний Т. Мазовєцький і в Польщі почався перехід до демократії і вільного ринку, Ярузельський перестав відігравати навіть церемоніяльну ролю і залишався на своєму пості саме завдяки тому, що не вмішувався в процес змін, що відбувалися в країні.

Недавно Л. Валенса викликав бурю, заявивши про те, що плянує найближчим часом висунути свою кандидатуру на пост президента, однак наступного дня він заявив, що „його неправильно зрозуміли" і взяв свої слова назад. Тепер, як видно, Валенса вирішив серйозно кандидувати на президента. Не зважаючи на те, що він не зробив ще конкретної заяви про вої пляни, коментатори вважають, що він зробить це негайно.

Останнім часом Валенса постійно критикує Мазовєцького і очолюваний ним уряд, а також парлямент, очолюваний колишнім близьким союзником Валенси Броніславом Ґеремеком, за надто повільну і непослідовну реалізацію програми реформ.

У середу на Союзівці виступить В. Мельничин

Союзівка. — Тут у середу, 15-го серпня, виступить із концертом арій та композицій відомий соліст-тенор Василь Мельничин.

В. Мельничин

Концерт відбудеться в залі „Веселки" в год. 8:30 вечора.

Акомпаньюватиме солістові піяністка Аделіна Кривошеїна з України.

В. Мельничин вже кількакратно виступав на Союзівці, його завжди тепло вітала публіка. У його дорібку є кілька пластинок і касеток, що віддзеркалюють його різноманітний репертуар.

ПРЕЗИДЕНТ НАКАЗАВ ЗАБЛЬОКУВАТИ ІРАК

Вашінгтон. — У неділю, 12-го серпня, президент Джордж Буш дав наказ американській військовій морській фльоті заблькувати експорт нафти з Іраку та Кувайту, як також більшість імпортованих товарів, за виїмком деяких харчових продуктів. Цей наказ і його виконання завершить вповні попередження президента Буша про зупинення торгівлі Іраку.

Секретар оборони Ричард Чейні та інші члени Уряду відразу почали виготовляти окремі накази, щоби урухомити відповідні військові відділи для виконання заповідженої Президентом акції, що її всі офіційні чинники вагаються назвати бльокадою.

Наказ про зупинення всіх кораблів, що займаються торгівлею Іраку вийшов після того, як президент Іраку Саддам Гуссейн запропонував можливість виведення своїх військ з Кувайту, якщо Ізраїль виведе свої війська з окупованих територій західнього берега ріки Йордан і смуги Гази та якщо Сирія забере свої війська з Ливану. Вашінгтон і Ізраїль цілковито відкинули такі пропозиції. Тим часом президент С. Гуссейн закликав своїх громадян до драстичного зменшення харчування, бо мабуть передбачував, що його потягнення не обійдуться легким коштом. Натомість стажеві службовці Уряду президента Дж. Буша передбачають, що Ірак вже за місяць може відчути наслідки економічних санкцій, що їх заініціювала Організація Об'єднаних Націй.

Видаючи наказ американським морським збройним силам перевести в життя цю першу від В'єтнамської війни бльокаду, президент Дж. Буш реаґував згідно з вимогами чартеру ООН, але найбільше тут відіграло ролю, як твердить державний секретар Джеймс Бейкер, прохання еміра Кувайту. Саме він, шейк Джабер аль-Ахмед аль-Сабаґ, що був змушений шукати притулку в Савдійській Арабії, коли війська Іраку зайняли Кувайт, звернувся до президента ЗСА, щоби доглянути за виконанням санкцій ООН супроти Іраку. ЗСА також звернулися до інших своїх союзників про допомогу у виконанні цього прохання еміра Кувайту.

РОБІТНИКИ КИЄВА ВИМАГАЮТЬ ЗАКРИТТЯ ЧАЕС

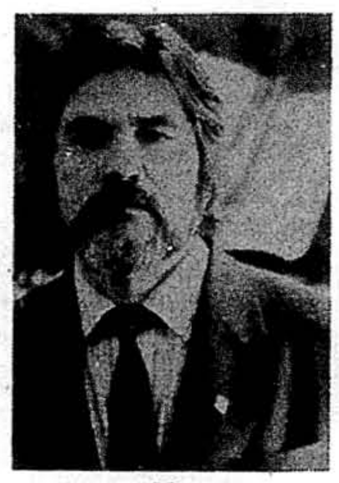
Київ. — Як повідомляють з Інформаційного Центру Руху, в четвер, 9-го серпня, робітники Києва влаштували двогодинний попереджувальний страйк. Працівники кількох десятків великих підприємств та менших фірм вийшли на двогодинний страйк, домагаючись неґайного припинення та цілковитого закриття Чорнобильської Атомної Електростанції.

Згідно із заявою Ярослава Гошка, робітники та голови страйкуючого комітету в одному з підприємств, ця акція була „великим успіхом", бо організатори страйку зуміли зорганізувати велику кількість працівників міста. У київському виробництві медичних інструментів де працює Я. Гошко, майже всі 1,500 робітників вийшли на страйк за виїмком одного відділу, де начальник відділу застрашив робітників всякими майбутніми карними потягненнями. Не зважаючи на різного рода застрашування зі сторони начальників та партійних провідників, 25 до 50 відсотків працівників у різного рода підприємствах таки вийшли на страйк, твердить Михайло Ратушний, голова київського комітету страйкарів. Він також сказав, що великим успіхом було й те, що комітет зумів зорганізувати окремі комітети страйкарів у всіх підприємствах, фабриках і фірмах, що вийшли на страйк, включно з машинобудівельною фабрикою „Ленінська Кузня" та фабрикою спеціяльних технологічних і енерґетичних систем.

Вимоги страйкуючих зосереджувались на екологічній ділянці, зокрема, щоби ліквідацією та очищенням чорнобильської зони займалася республіка, а не всесоюзні органи.

Відбудеться міжнародний фестиваль української поезії

Джерзі Ситі, Н.Дж. (О. Кузьмович). — Про цей плянований на дні 7-17-го вересня перший великий фестиваль української поезії п.з. „Золотий Гомін" інформує нас в редакції поет і член Спілки Письменників України Павло Мовчан.

П. Мовчан

Емблема фестивалю

Він перебував короткий час на терені ЗСА із доповідями та читанням своїх поезій, а при цій нагоді відвідав „Свободу", щоб поінформувати через неї широку українську громаду про цю пляновану цікаву імпрезу та про новий місячник „Українська Родина", який буде видавати СПУ і Т-во Української Мови ім. Шевченка, а призначений для усіх українців — так в Україні, як і поза її межами, (а цих останніх він оцінює на 15 міл.). Цей журнал рішено видавати з візією в майбутнє, з історичною тематикою для всіх українців так важливою. Але... як і в усіх так численних і потрібних акціях, що тепер започатковуються, є брак паперу та фондів. Тут потрібна допомога української діяспори і з таким закликом і проханням П. Мовчан приїхав на Північно - американський континент.

Він також розповідає нам про конечність Українського Пенклюбу, бо хоча недавно прийняли Україну до цього міжнародного товариства, то там дісталося лише 50 осіб, а в самій Спілці Письменників України є 1,100 членів. Українським письменникам залежить на тому, щоб вони були репрезентовані безпосередньо і щоб Український Пенклюб зростав у силі та значенні. УПЕН прийняв вже свій статут, а тепер думає про видання, про кандидатів на премії та інше. Однак і тут стоїть на перепоні брак фондів.

Тепер однак найбільше актуальним для П. Мовчана є підготовка фестивалю „Золотий Гомін" і про нього він нам обширно розповідає та ще й дає нам точну програму. Також передає він нам мистецько зроблену емблему фестивалю, що її виконав Рафаїл Масаутов, яка, як бачимо, є у двох мовах і виникає із самої мети майбутнього свята — консолідації творчих сил українського народу, а зображення кобзи відбиває глибокі поетично-пісенні традиції української культури, що на них спирається сучасна поезія. Для підготови фестивалю створився окремий комітет, а ряд товариств і державних інституцій готові його підтримати. У святі мають взяти участь поети, літературознавці, видавці та творчі сили України і української діяспори.

Як бачимо з точної програми, яка залишається на наших руках, фестиваль розпічнеться науковою конференцією п.з. „Феномен української поезії", а відтак читаємо, що має бути Панахида у Софійському соборі, мітинґ на тему „Поезія у боротьбі за людину", вечір молодої поезії, поїздка до Канева, літературно-мистецький вечір — все це у Києві. Вкінці останні три дні фестивалю відбудуться у Львові, де заплановані поетичні виступи у місті, вечір-читання біля пам'ятника Т. Шевченкові і закриття свята в Політехнічному інституті.

Як каже П. Мовчан, цей фестиваль може стати внеском України в проголошену ЮНЕСКО програму десятиліття гуманітарної культури, а також буде сприяти концепції відродження української культури, як цілісної системи. Цей перший фестиваль призначений лише для українських поетів і письменників із України та поза її межами, а на другий, що вже плянується за два роки, запросять також чужинецьких поетів.

Все це — великі, відважні пляни, які тепер зроджуються у всіх творчих силах України, на які українська діяспора може відгукнутися тим, що найбільше потрібне — фінансовим забезпеченням видань та інших необхідних засобів до кожного літературного діла.

В АМЕРИЦІ

НАФТОВІ КОМПАНІЇ Бритиш Петролеум, Філліпс Петролеум та Соноко обіцяли знизити ціни на бензину, а компанія Атлантик Річфілд — заморозити ціни на один тиждень. Це була відповідь на заклик президента Джорджа Буша не підвищувати ціни на бензину після бурхливого обурення багатьох тисяч американських організацій і груп. В інформації агенції АП говориться, що за останній тиждень середня ціна ґальону бензини зросла на 16 центів. Решта нафтових компаній підтримують заклик Президента, але також захищають політику підвищення цін. Компанії Шелл та Екзон заявили, що від початку агресії Іраку ціни на нафту на світовому ринку зросли майже на 35 відсотків, а їх ціни відображають стан на світовому ринку. „Ми живемо в умовах конкуренції, — говориться в заяві Екзон, — та не можемо штучно зменшувати ціни".

В ПОВІТІ ГАМБОЛТ та в Кінґ Рейндж національному парку в Каліфорнії війна проти наркотиків за останні два тижні виглядала як справжня війна. Військові частини озброєні автоматами М-16 знищили плянтації маріхуани. Мешканці цього району скаржилися на військові патрулі та ґелікоптери, які перебували у повній бойовій поготові. Операція по знищенню 1,200 кущів маріхуани закінчилась в четвер, 9-го серпня. Вже на початку 1980-их років Каліфорнія була на першому місці в країні щодо вирощування маріхуани, а почалося воно на початку 1970-их років, коли туди поз'їжджалися „гіппі".

У СВІТІ

УРЯД СОВЄТСЬКОГО СОЮЗУ погодився не висилати війська до Вірменії для роззброєння войовничих угрупувань, які відмовилися від здачі своєї зброї, заявив новообраний президент республіки. Після зустрічі та переговорів у Москві між вірменським президентом Леваном Тер-Петросяном і прем'єр-міністром СССР І. Рижковим дійшло до кінцевої згоди в цій справі. Саме це рішення до розв'язання вірменської проблеми усунуло найбільш небезпечну можливість жорстоких спалахів у цьому Кавказькому районі, де політичні непорозуміння останніми часами йшли в парі з жорстокими збройними зударами.

У ЧЕТВЕР, 9-ГО СЕРПНЯ, на Землю без ризика повернулися два совєтські астронавти після шестимісячного перебування в просторах, де вони вирощували кришталь для індустріяльного вжитку. Кабіна міжпростірної ракети „Союз", що нею приземлилися астронавти Анатолій Солов'єв і Александер Баландін, без жодних проблем повернулася на Землю у степах Центральної Азії. Їхню ракету запущено в простори 11-го лютого, що тепер окреслюється першим міжпростірним полетом з людською залогою в історії полетів СССР, що повернулася на Землю з мільйоновим доляровим заробітком.

РАПТОВЕ РІШЕННЯ провідників Західньої та Східньої Німеччин, щоби перші вільні вибори від 1933 року в Німеччині відбути 2-го грудня були несподіванкою не тільки для громадян обидвох країн, але також і для спостерігачів і політичних коментаторів. Після другої з черги нерозголошуваної зустрічі між канцлером Західньої Німеччини Гельмутом Колем і прем'єр-міністром Східньої Німеччини Льотарем де Мезієром виглядає, що між ними є узгіднення, щоби їхні уряди старалися закінчити потрібну до об'єднання підготову, включно з парляментарною ратифікацією, що законно об'єднає обидва німецькі народи, до 14-го жовтня.

ФОНД ВІДРОДЖЕННЯ УКРАЇНИ — УНС

З Головної Канцелярії УНСоюзу інформують, що до новоствореного Фонду Відродження України —УНС вплинуло від членів УНС до суботи, 11-го серпня, 2,564 чеки — дивіденд, відсотків від боргових зобов'язань і добровільних датків — на суму

64,296.80

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893

Svoboda (ISSN 0274-6964) is published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc. at 30 Montgomery Street, Jersey City, N.J. 07302

Svoboda (201) 434-0237 UNA (201) 451-2200

Бюро УНС у Вашінгтоні (202) 347-UNAW; (202) 347-8631 (факс)

Subscription 1 year — $40.00, 6 months — $22.00, 3 months — $12.00
UNA members 1 year — $15.00. Change of address — $1.00. Make check or money order payable to "Svoboda"

Postmaster: Send address changes to
Svoboda, 30 Montgomery Street, Jersey City, N.J. 07302
Tel. (201) 434-0237, (201) 434-0807, (201) 434-3036

Second-Class Postage paid at Jersey City, N.J.

P.O. Box 346 Jersey City, N.J. 07303

Страх перед „другим В'єтнамом"

Конґрес підтримав політику президента Джорджа Буша супроти Іраку й переведені різними опитовими аґенціями опити виказують, що велика більшість американських громадян стоїть також за Президентом. Люди люблять рішучість, а в найширших колах американців існує глибокий державницький патріотизм. Але ніяка війна ведена за тисячі миль від берегів Америки не може бути популярна. Історія — всупереч поглядам пересічних громадян — не повторяється. Але має свої подібні риси та інколи має свої паралелі. В'єтнамська війна залишилася незагоєною раною тільки тому, що це була перша війна, яку Америка програла. Згинуло у В'єтнамі 40,000 вояків, — це велика втрата, але ця цифра менша від цифри щорічних жертв автомобільних катастроф. Непопулярною стала В'єтнамська війна тому, що загал американців не розумів, чому сини, батьки і брати американських родин мають воювати десь ген далеко у джунґлі тільки тому, що комуністичний Північний В'єтнам напав на Південний. Загал американців тоді, як і тепер, не хоче бачити в Америці жандарма світу, який мусить воювати за ідеал волі, коли ті далекі народи самі не зуміли оборонити свою волю. Психіка всіх народів подібна: вони схвалюють успіх та ремствують, коли є невдача. Американська громадська думка дивна: хоч вона у теорії визнає принцип історичної правди, милої чи немилої. Американці цураються одверто визнавати вину своїм колишнім президентам, хоч та вина наявна і спричинила велике лихо. По нинішній день Ф.Д. Рузвелт прославлюваний американцями за його дійсно поважні соціяльно-економічні реформи, — але промовчується смертельний гріх Рузвелта, співавтора Ялтинського договору, продиктованого насправді Сталіном. Поділ В'єтнаму на комуністичну і вільну частини, як і подібний поділ Кореї та в Европі Німеччини — це все плід хворого ума Сталіна, апробований Рузвелтом.

Промовчується, що Фідель Кастро завдячує своє дотеперішнє панування Джанові Кеннеді, який спершу не підтримав приготованого Айзенгавером збройного детанту на Кубі та згодом заґарантував Хрущову, що ЗСА не виступатимуть збройно проти Куби в заміну за відкликання відтіль совєтських ракет. І так само промовчується, що війну у В'єтнамі програно виключно з вини Линдона Джансона, який спутав свободу рухів власним добрим полководцям і проголошував заяви, які ґарантували ворогові недоторкальність їхньої території. Джордж Буш інший державницьким форматом. Він застерігся, що ніби тільки помагає Савдійській Арабії і „вірить", що економічні санкції спонукають іракського диктатора до відвороту, але одночасно зазначує, що „всі можливості відкриті". Дипломатична мова не всилі закрити правди, що обшир Перської затоки ще, мабуть, не бачив такої концентрації збройних сил, як тепер.

Президент Буш виявив безумовно подивуґідний дипломатичний хист, коли в наслідок заходів його політичного апарату Рада Безпеки ООН вперше за всю свою історію прийняла двічі всіма голосами резолюцію проти Іраку, а у справі анулювання анексії Кувайту голосували також Куба і Ємен поруч із СССР і Заходом.

Загал американців і президент Буш та всі здорові на умі люди у світі не хочуть війни. Слова „війна" взагалі до минулого четверга включно не вжито в офіційних американських заявах. Сподівання на силу економічних санкцій йдуть паралельно із сподіваннями на мирову ролю арабського світу під проводом єгипетського президента Госні Мубарака. Увесь мусулманський світ так само, як латино-американський, принципово ворожий зовнішній інтервенції. Від Америки вимагають грошової щорічної допомоги, до Америки висилають молодь на студії, Америка імпонує, але ніяк не хочуть американців у військових уніформах на своїй території. Це стосується і Савдійської Арабії, яка погодилася прийняти американські війська аж тоді, коли іракський Гітлер зайняв увесь Кувайт і зосередив там уже понад 150,000-ну армію. Найбільший острах в Америці перед можливістю хемічної і бактеріологічної зброї, яку має Ірак та якою вже користувався у війні проти Ірану. У такій одній атаці згинуло понад 100,000 іранців. Речник Пентаґону заявив, що американські вояки матимуть маски, що є ліки і вислано вже до Савдійської Арабії два польові шпиталі, кожний на 1,000 ранених. Слаба потіха... Тільки у випадку загрози для життя понад 3,000 американців у Кувайті й Іраку і тільки у випадку, коли перший Ірак почне воєнну дію — відповість збройна сила ЗСА і їх союзників.

Великий знак запиту повис над можливістю наїзду Іраку проти Ізраїля: це змонтувало б єдиний арабський фронт. Але яка була б реакція бльоку НАТО?! І що сталось би з Кувайтом?

Микола Бараболяк

ДЕЯКІ ЗАВВАГИ ДО ДЕКЛЯРАЦІЇ ПРО СУВЕРЕНІТЕТ

Декларація про державний суверенітет України викликала в одних колах захоплення, а в — інших деякі застереження, та назагал погоджуємось у тому, що треба цей акт розцінювати як позитивний крок уперед у нашому визвольному процесі. У тексті декларації сказано про „проголошення державного суверенітету України, як верховодство, самостійність, повноту і неподільність влади", про „здійснення українською нацією свого невід'ємного права на самовизначення", отже чого більш українська може душа бажати?! Є мова навіть про „право на власні Збройні Сили". То і цей атрибут самостійности запевнений. Але в Декларації є і таке: „громадяни Української РСР проходять дійсну військову службу, як правило, на території республіки". „Українська РСР... гарантує кожному громадянину право на збереження громадянства СРСР". Якщо йдеться про міжнародні стосунки, УРСР „бере участь у діяльності міжнародних організацій в обсязі необхідному для ефективного забезпечення національних інтересів республіки...". І врешті і це головне: „Принципи Декларації про суверенітет України використовуються для укладання Союзного Договору".

Отже Україно: будеш „самостійна", „суверенна", матимеш навіть „своє" військо, може навіть в однострояк Січових Стрільців, але які не були б твої вольності, нині волею батьків народу зібраних на сесії Верховної Ради є, щоб ти була „союзною державою", бо в Декларації є мова тільки рішати про зміст договору, а не про принцип чи загалом заключувати договір, на підставі якого станеш, хоч на нових, більш демократичних, умовах, а все ж складовою частиною Союзу.

В тому, що вище написано не добачуватись критицизму, чи применшування ваги Акту 16-го липня! Його постанови, на мій розсуд як на умови дійсности, максимальні. Якщо йдеться про зміст Декларації, в тому також безперечно велика заслуга депутатів Верховної Ради, членів Демократичного Бльоку. Але не треба теж забувати про те, що якої ваги не були б арґументи тих патріотів, текст Декларації не був би таким корисним, коли б не голосувало за нею понад 200 партійців-бюрократів; а вони не здобулись би були на такий революційний крок, коли б не дала б була на те „О.К." Москва. А відти ж таке „О.К." не могло б було прийти, коли б у тексті Декларації не було натяку на вдержання системи Союзу. Відси в Декларації УССР наче мимоходом натяки на Членство України в „Союзі" натуральна, самозрозуміла справа? Насправді? Може бути інакше?

Заки натякнути на це питання — декілька слів про ситуацію у таких країнах як Польща, Чехо-Словаччина, Мадярщина. Там пройшли великі політичні зміни. Революційні зміни. Ці держави стали самостійними. А все ж, хоч Москва випустила їх з-під опіки, вони залишаються ще формально, політично і мілітарно членами відумерлого Варшавського Пакту, а економічно — КОМЕКОНУ. І показується, що легше були визволитись від Москви, чим творити своє самостійне буття. На місцях верховодить іще далі стара комуністична бюрократія. Совєтські війська ще переважно на старих місцях. Та головне економіка: декому здавалось, що досить задеклярувати, що настає ера капіталізму і вільного ринку, і все буде гаразд. А тим часом — після припинення субсидій для хліборобства ціни на харчі летять угору, нікудишні заводи замикають, безробіття йде догори, закордонні фірми не спішаться інвестувати, росте незадоволення мас. У Польщі герой робітничого і визвольного руху, Лех Валенса, ремствує проти уряду, який він домагався настановити. Таке у Польщі, у цій національно суперсвідомій країні, де нема зайдів, де хліборобська система не була націоналізована, де державна традиція така сильна. Польщі намагається допомогти Захід. Американський Уряд призначив на це кошти, допомагає сильна економічно польська еміґрація. І Польща була під контролем Москви всього сорок років.

То що Україна? Хто допоможе Україні? Сателітні держави, як Польща, чи Мадярщина, не були як Україна на уповні командній економічній системі. Захід готов їм помогти у процесі переходу на систему вільного ринку, а як важко їм. Україна ж так умотана в союзну економіку, що прийдеться дуже довго розмотувати ці вузли. Врешті настали такі часи, що різного роду „союзи" й економічні спільноти" ширяться як пошесть. А це пов'язане з таким, чи іншим, обмеженням „суверенітету" держав, членів оцих „спільнот". Гордий Альбіон в особі Марґарет Тачер борикається ще з цим трендом, але спроквола і вона погоджується з дійсністю, що не може вести нині „незалежної" закордонної, чи економічної політики, бо верх бере „сусідська" політика і стратегія.

У київській „Декларації" виразні натяки на „союзність", там наглядно — як я згадав — прийнято цей фактор, як щось самозрозумі-

(Закінчення на стор. 3)

Іван Кедрин

НЕ ЛЯКАЙТЕ НАС ПОЛЯКАМИ!

Недобре, як хтось забуває, що живемо у 1990 році, а не 60 і 70 літ тому. І недобре, як хтось забуває, що староримська істина „Часи зміняються і ми зміняємось з ними" — має вагому вартість і по нинішній день. Німеччина вела проти Франції у минулому і цьому сторіччі три аґресивні неспровоковані війни. Віктор Гюґо став автором славетного твору про трагедію Парижу, на мостах якого стукали підковами чоботи пруських вояків. Під Верденом знаходиться найбільший у світі цвинтар: похоронено там 400,000 французьких вояків, що полягли в обороні батьківщини проти німців. Але прийшов у Франції до влади Шарль, де Ґоль і в Німеччині Конрад Аденауер і замирилася.

Німеччина стала стрижнем військово-політичного бльоку демократичного Заходу — НАТО. Коли провалився Берлінський мур і автоматично виринула проблема з'єднання обох частин поділеної Німеччини — три західні країни з „Великої чвірки" з часу Другої світової війни — ЗСА, Англія і Франція — погодилися на те з'єднання Німеччини і на її дальшу участь у НАТО. Один СССР спротивлявся. У липні ц.р. канцлер Західньої Німеччини Гельмут Коль полетів до СССР і в малому місті на Криму просто перекупив Горбачова. Докладна ціна дотепер невідома. Виявилося тільки, що Коль погодився, щоби частина совєтської окупаційної армії у Східній Німеччині (380,000 війська) залишилася там ще чотири роки і що Німеччина побудує своїм коштом будинки на терені СССР, щоб примістити совєтських вояків, що їх поступово відтягають з колишніх сателітних країн. Ініціятива була в руках Коля, а не Ґорбачова. І Ґорбачов не використовував упадку комунізму у Східній Німеччині для якоїсь своєї політичної гри, бо упадок Еріха Гонекера був важким ударом для комунізму також в Евразії. Совєтський Союз перестав бути першорядним чинником міжнародної конфіґурації сил і роля його, президента Михаіла Ґорбачова, звузилась до ролі лідера, який з трудом зберігається при владі.

Польща пережила у XVIII сторіччі три розподіли і в цьому сторіччі „Бліцкріґ" Гітлера у 1939 році та чотирирічну жорстоку німецьку окупацію. Вона, Польща, має оправдану причину лякатися відбудови могутньої Німеччини. А проте і Польща і Чехо-Словаччина та Мадярщина погодилися на участь з'єднаної Німеччини в НАТО, як на найкращу запоруку, що ця з'єднана Німеччина буде мирною. З'єднана Німеччина підпише відповідні договори про непорушність теперішніх кордонів Польщі, Чехо-Словаччини, Франції, Бельгії і Данії — всіх країн, які потерпіли від аґресії Адольфа Гітлера. Але писані договори не мають тієї сили, що її має людська психіка. Німці з 1990 року не є німцями з року 1933. Це не пуста фраза. Хто безпосередньо бував у Німеччині в останніх роках — міг і тепер може переконатися, яка там атмосфера. Німеччина прийняла до себе 10 мільйонів німців, виселених головно з Польщі та Альзації і Льотанриґії. Всі вони включилися в німецьку економіку і стали автохтонами німецької батьківщини.

Котрий німець, діди чи батьки якого жили колись на Познанщині чи Шлеську, теперішніх польських „Відзисканих землях", хоче вертатися туди! Котрий лідер Німеччини йде на відвоювання Шлеська? Смішно і думати. Так само поляки з 1990 року не є тими самими, якими були тому 70 літ. Катинь перекреслив концепцію Романа Дмовського — поділу українських і білоруських земель між Польщу і Росію і орієнтацію Польщі на Росію. Ревізія польської політичної думки почалася була дещо вже за Польщі в роках 1919-1939, бо вже тоді професор Варшавського університету Ольґерд Ґурка видав книжку „Огнем і Мечем" у світлі історичної правди з нищівною критикою цього протиукраїнського твору Генрика Сєнкевіча. І публіцист Лозінський таврував польську шляхеччину Яґайлонів у творі „Правем і лєвем". Але це були ще тільки білі круки. У Польщі між двома світовими війнами панувала політична думка Романа Дмовського і його послідовників Станіслава Ґрабського, грабаря українського шкільництва. Національна політика була безмежна група і злочинна „пацифікація з 1930 року — це була ганьба XX сторіччя.

Але народ, його психіка і думка не стоїть на місці. Ревізія польської політичної думки у теорії і практиці почалася від 80-их років цього сторіччя, від початків народження руху „Солідарність". Українська меншина у Польщі включилася у той рух. Підпільна преса перша розпочала розглядати українсько-польську проблематику під кутом Прометеївської ідеї: бльоку всіх поярмлених Москвою народів, проти сучасної совєтської імперії. Автор цих рядків має у себе переданий йому Видавничою Комісією НТШ рукопис польського автора п.з. „Між Сяном і Збручем", де автор, видатний польський письменник, публіцист переводить тезу, що збройне

(Закінчення на стор. 3)

До Ікерових буднів... свято

Ми ще всі добре пам'ятаємо той куточок у „Свободі", де наш незабутній Ікер потішав нас своїм погідним тлумаченням „наших буднів". Фейлетонів Ікера вже від шести років немає, але нагадує про них кореспонденція, що приходить від його рідні, яка живе у його родинному селі Водники, Бібрецького, колись, повіту, а тепер Пустомитського району. В Ікера дві сестри — Оля і Стефа і брат Богдан з дружиною і двома донями Галею, яка після закінчення Львівського університету учителює, й Іванкою, будівельним інженером з дипломом Львівської Політехніки. Та найближча до Ікера Оля, бо вона в листах продовжує оце тлумачення „своїх буднів", що їх бачить, як і її славний брат, „прижмуреним оком" та й описує з великою дозою теплого гумору і добродушної іронії. Останній лист написаний у винятковий день, у день проголошення декларації про суверенну Україну, то ж це вже не про „будні", а про свято і варто цей лист надрукувати, щоб згадати Ікера та нагадати, що гумор, яким втішав нас він, глибоко загніздився у його старому роді, що виводиться з давнього княжого Звенигорода.

„Щиро дякую за карточку та поздоровлення. Йшла вона досить довго, але таки прийшла. Вибачаюся і я, що пізно відписую, та захворіла я і провалялася трохи в лікарні. Думала писати на Івана, та чомусь тяжко взятися за перо в це свято. Дивишся, люди від вас тепер так йдуть і йдуть, вчені, лікарі, артисти, хори, а його нема, а так хотів побувати вдома. Та, може, вийшло і на краще, бо пишу саме в день, в якому проголосили декларацію про суверенну Україну, в день, який увійде в історію України. Слухаю по радіо і сльози самі з очей пливуть і дякую Богові, що дожила ще це почути. Ви писали, що можете післати Івасеві книжки; пішліть, будь ласка. Тепер вже може прийдуть. Раді ми, що Івасеві оповідання вийдуть англійською мовою і дякуємо. Вам там добре, що у вас є так багато паперу, є на чому друкувати живих і мертвих. В нас тоже обіцяли видати Івасеві новели в видавництві „Каменяр", та з папером скрутно. Прочитала у „Дзвоні" про Козака. Там так багато про нього написали, є і знімки його, і з дружиною, і з синами. Вже майже всіх згадали, хіба ще пана Тинтора, хоч побіжно і його згадували. Розпитуєте про Іваничука, а він ще сидить на сесії, хіба тільки на неділю приїде до Львова.

Такий то кавалок хліба оце депутатство. Там нашим не з медом. І тут люди всього від них вимагають. От приїхали б Ви бодай на пару днів туристом. Може колись будете на якомусь „симпозіюм", як в нас тепер кажуть, то дуже просимо зайдіть на годину до нас. Чи ще пам'ятаєте, де наша хата? У нас тепер великі зміни. Ми вже маємо президента, наші письменники тепер депутатами в парляменті, мають так багато різних турбот, що писати вірші, романи не стає їм часу. До Вас приїхати не так легко, бо люди тепер дуже за границі їдуть. Під тими установами, де видаються заграничні паспорти та міняють гроші, нескінчені черги, більші ніж за папіросами. Кажуть, що з нового року мають вийти легші закони на виїзд, то чи поїде хтось з нас, не знаю. Іще всього нового є досить, та напишу вже другим разом, а то й так предовгий лист вийшов. Здоровимо щиро, з повагою до Вас і всього Вам найкращого бажають сестри і брат Івася Керницькі".

Поздоровлення від усіх Керницьких, а писала Оля, в якої, як видно і талант писати легко і дотепно. То ж чекаймо на дальші листи.

Подав О.Т.

Василь Щеглюк

Праві — на боці правому,
Ліві — на боці лівому.
Ріками долі правимо
В човнику ненадійному.

Праві до лівих звернені,
Ліві — лицем до Сходу.
Ріками неповернення —
Геть від свого народу...

Праві — на боці правому,
Ліві — на боці лівому...
Між соборними справами
Знову портфелі ділимо.

Травень 1990 р., м. Київ (навіяно враженнями від першої сесії Верховної Ради України).

Володимир Барагура

ПРО МОВНИХ „ЖУЧКІВ" ГАННИ ЧЕРІНЬ

I.

Я дуже вдячний авторці рецензії п.з. „Документальні спогади" („Свобода" 28-29-го листопада 1989 року) Ганні Черінь за її труд критично проаналізувати збірку моїх спогадів із студентського життя у Львові в 1928-34 роках п.з. „Як я став журналістом".

Зокрема я вдячний за передостанній абзац, присвячений „жучкам", тобто, на її думку, неґативним елементам у збірці, а саме мовним огріхам, бо ці її міркування дають базу обговорити деякі мовні явища в застосуванні до літературних творів.

Залишаю на боці такі друкарсько-коректорські недогляди, як „ветеринарем-ветеринаром", чи пропущення апострофа в слові „бур'ян". Західні українці взагалі „не мають вуха" до апострофа, зокрема в словах з „р", „б", „в", „м". В словах із „з" ще сяк-так (чи — так-сяк?). Коли я одному чолов'язі поставив апостроф у слові „м'ясо", то він дав не мовознавчу, а кулінарну відповідь: „Мені м'ясо смакує однаково, чи з апострофом, чи без". Також галичани „тугі на вухо" щодо наголосів.

Не бачу теж потреби пояснювати, чи перекладати такі польські слова чи вислови, як „порджодни русін", бо подібність їх з українським „порядний русин" така очевидна, що читач і без знання польської мови розчовпає його значення. Коли б це було незвичне польське слово, чи вислів, я б його перекладав, нпр. „зацєньцє дзєннікарскє" я переклав „журналістичний ухил". Адже автори зі східніх земель України в своїх писаннях рясно вживають російські слова й не турбуються, чи західні українці їх розуміють. Тямущий читач знає, як собі порадити — бере російсько-український словник і розв'язка готова.

А тепер до „жучків". Чому я послужився „такими діялектизмами?" Було на те кілька причин, що тут і там, я вжив такі слова, які, хоч мають позначку „архаїчне", „задавнене", „застаріле", „діялектичне", „провінціялізм", то вони не втратили в нашій мові права громадянства, не вибули з теперішнього мововжитку, є внесені в фонди української мови, що більше вжиті в творах видатних наших раніших письменників і сучасних авторів.

Так, як великими ціннощами вважаємо розкопи з древніх часів, так і архаїзми, рідко вживані та говіркові слова, це прецінні мовні перлини і час від часу (дехто вживає час до часу) треба їх витягти із забуття, освіжити, вжити та зберегти їх перед загибіллю. Думаю, що завданням людей пера не є обіднювати мову, силоміць позбуватися окремих слів та висловів, бо вони відповідають духові української мови, вони рідні, створені згідно з розвоєвими тенденціями нашої мови. Краще вживати їх, ніж уводити диковинні чужі слова-варваризми, як: „поренчі", „вомпити", „шеренги", „осмислити" (словник Панейка Рудницького подає тільки „змисел" і „змисл"), чи слово „спілкувати/ся/", яке „Польсько-український словник", видання Української Академії Наук у Києві 1960 рік, том II, частина 2-га, стор. 76 пояснює це одним-єдиним українським повновартником: „фізіологічне — злягатися", тобто мати статеві зносини. Тепер це слово з фізіологічно-сексуального сектора поширилося на означення та втримування взаємин в найширшому розумінні.

До мови, до слів, висловів треба підходити як до живих істор, які народжуються, розвиваються, переходять у іншу значеневу категорію (нпр. „спілкувати(ся)", борються поміж собою за право громадянства, за першенство, нидіють, завмирають, але з їх кореня виростають нові проросні, які дають життя новим словам. Але цей життьовий процес мови мусить іти з духом і законами рідної мови, мусить відповідати її мовним принципам і законам. На жаль, наші кабінетні мовознавці підходять до мовних проблем, як до мертвих явищ, досліджують їх через скельце, учених і так гальмують природний розвій мови.

Щоб прискорити процес вимирання слів проскрибовано передчасно живі слова тавруванням їх ярликом „архаїчне", „застаріле", „провінційне", „діялектичне". Чому їх проскрибовано? Бо це було пляноване мововбивство, позбавити українську мову її кореня, її традиції її живого зв'язку з минулим. Цей лінґвіцид плянували такі всезнайки, як Маркс, Ленін, навіть Сталін, а виконували їх сліпо таки наші мовознавці — Білодід, Русанівський, Івченко, який у своїй праці „Сучасна українська літературна мова", видавництво Київського Університету 1965 року присвятив цілий пропаґандивний розділ прославленню російської мови п.з. „Роль російської мови у збагаченні лексики української мови". Він пише: „Велика і могутня російська мова є мовою великого народу, який перший у світі відкрив нову епоху в історії людства і разом із іншими народами Радянського Союзу побудував соціалізм і успішно будує комунізм". (стор. 52), а на сторінці 67-ій додає: „засвоєння українською мовою окремих слів і з ними словотворних елементів мов народів Радянського Союзу, переважно з російської мови"...

Інша причина, чому я вжив деякі застарілі, рідкісні, чи діялектичні слова, але ще живі і функціональні, це характер моїх спогадів. Розказую в них про події з-перед 60-ти років, отже треба було бодай частинно зберегти кольорит цих давніх часів. Коли б я описав їх виключно сьогоднішньою українською літературною мовою з усіма її навіяннями з чужих мов, зокрема російської, вони вийшли б штучно, нежиттєво, неприродно. Це так, коли б автор історичного роману вклав в уста персонажів, чи навіть в опис деяких епізодів сьогоднішнє словництво. Це виглядало б декляматорсько, навіть скидало б на пародію.

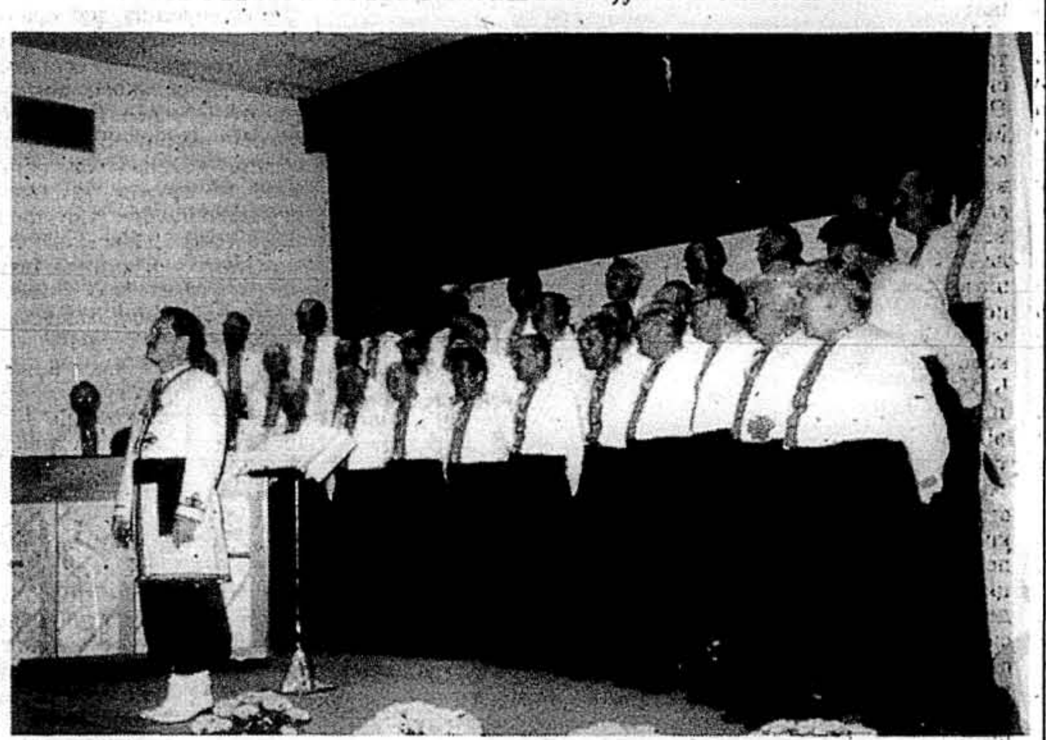
Для прикладу подам оспорюване слово „студії", родовий відмінок „студіїв". Ми, студенти, тоді так говорили. Воно належало до категорії множинних слів (по латині „plurale tantum") на окреслення вивчання якоїсь дисципліни на рівні вищої школи. „Студія" — „студій", це нпр., балетна студія, малярська студія, скульптурна студія, акторська студія тощо.

Українська мова в тодішній Західній Україні ще не була зформована. Молодь не мала творів, з яких могла б цю мову вивчати. Писання Шашкевича, Федьковича та інших поетів чи письменників не вчили нас літературної мови — вони розбуджували в нас почуття самобутности, національну свідомість, вирощували патріотизм. Багато книжок були написані „язичієм", з „дашком над літерою „о", а в щоденній мові рядових людей вживалася мішанина живої народної мови різних діялектів з книжкою та польськими, німецькими, чеськими, мадярськими навіяннями, бож це була багатонародна австро-угорська монархія.

Закінчення буде.

УКРАЇНА ЗАХОПЛЕНА „БУРЛАКАМИ"

Півсотні співаків хору „Бурлака" тільки що повернулися до Канади з України, куди понесла їх на крилах любов до рідної пісні та синівське бажання побачити давно небачену Батьківщину. Як відомо, тридцятка „Бурлаків" не бачила України довгих 47 років. І тому мусіли відбутися небуденні зустрічі з рідними, з колишніми дивізійниками, що повернулися зі Сибіру, а головно, зустрічі з Батьківщиною. Конферансьє хору пані Лаврівська дуже вдало (хоч і часом задовго) виступала перед українською публікою і чомусь називала „Бурлаків" „заблуканими синами", а вони ж ніколи не блукали — все життя пройшли рівним дивізійним шляхом.

Виступає хор „Бурлака".

Рейд хору „Бурлака" тривав повних три тижні, від 9-го до 30-го липня ц. р. Виступали вони на концертах у Тернополі, Львові, Луцьку, Івано-Франківську, в Сколє, Рівному, Житомирі, Києві, Чернігові та Каневі. Зукраїнізовані на скору руку дороговкази дивувалися цим дуже інтенсивним рейдом „Бурлаків" на шляхах України. Ввесь дохід із концертів „Бурлаки" віддали дітям Чорнобиля. Цікаво згадати, що в Житомирі „Бурлаків" зустрічав литовський представник.

У неділю, 15-го липня, хор співав Службу Божу в Преображенській церкві у Львові. В церкві та довкруги церкви через гучномовці львів'яни з подивом слухали спів нашого хору. До вірних промовляв Митрополит Львівський і Галицький Володимир Стернюк. Митрополит інформував вірних про останню зустріч нашого провідного духовенства з Папою Іваном Павлом II в Римі та поблагословив „Бурлаків". На хорах церкви можна було бачити великі пачки з ліками, що їх прислала українська громада з Великобританії Марійському Товариству Рух у Львові. Коли хористи наші виходили із церкви, то тисячні маси народу вітали їх окликами „Слава!" Багато людей плакали у цей момент із радости.

В суботу, 14-го липня, в оперному театрі у Львові відбувся перший концерт. Що діялося на тому концерті, годі описати пером! Таку подію треба пережити та побачити на власні очі. Хтось із слухачів здійняв із щогли театру вивішений вперше у Львові наш прапор і подарував його „Бурлакам" і то на сцені Львівського оперного театру. У неділю, 15-го липня, відбувся ще один концерт в Парку культури ім. Богдана Хмельницького. І знову бурхливі зустрічі з львів'янами та море живих квітів.

У п'ятницю, 19-го липня „Бурлаки" відвідали Брідське побоєвище, де в липні 1944 р. вмирали смертю хоробрих тисячі бійців Дивізії „Галичина". Хор брав участь у посвяченні наріжного каменя пам'ятника, що незабаром появиться на най вищому горбі Ясенева в честь поляглих дивізійників. Під наріжний камінь покладено кістки дивізійників, їо їх наші студенти зі Львова зібрали на Брідському побоєвищі. Потім відспівано Панахиду. В Панахиді взяли участь наші священики з Канади. В Ясеневі „Бурлаків" привітала процесія із хоругвами. Патріотичні промовці наголошували один факт: на полях Брідщини та Золочівщини дивізійники клали своє молоде життя на жертівник Батьківщини, і тільки своєї Батьківщини.

У Києві хор відспівав три концерти: два концерти організував наш славний співак Дмитро Гнатюк, а третій самі „Бурлаки".

Наші співаки пережили в Україні дві історичні події: проголошення суверенітету та вивішення синьо-жовтого прапора на щоглі міської Ради Києва. Інформаційне бюро Руху повідомило громадян міста Києва такою відозвою: „Український національний прапор повертається у столицю України! Громадяни Суверенної Української Держави! 24 липня 1990 р. Ви маєте можливість стати свідками історичної події! 20 липня 1990 р. на засіданні **Президії Київської міської Ради було розглянуто питання про використання національної символіки в місті Києві. Президія прийняла за основу проєкт Рішення, згідно з яким синьо-жовтий прапор, герб — тризуб та гімн „Ще не вмерла Україна" використовуватимуться поряд з державними символами. 24 липня о 9.00 почнеться засідання** Президії міської Ради, на якому має відбутись затвердження остаточного тексту Рішення. О 16 годині у Софійському соборі відбудеться посвячення національного прапора. О 17 годині розпочнеться громадський хід від Софійського собору до Київради. О 18 годині — мітинг-клятва на вірність традиціям борців за незалежність України. О 19 годині синьо-жовтий прапор буде урочисто піднято на щоглі Міськради".

„Бурлаки" взяли участь у посвячені прапора, а потім машерували разом із громадянами Києва та гістьми з Галицької Волости від Софійського собору до Міськради в своїх козацьких одностроях. По дорозі до Міськради одна зі старших громадянок Києва заявила Богданові Голинському: „Сьогодні ви зробили для нас більше, ніж одна танкова армія". Поруч хору можна було бачити „Січових Стрільців" із Києва та далекого Івано-Франківська. Це були молоді хлопці та дівчата в гарних стрілецьких одностроях.

В суботу, 28-го липня, хор „Бурлака" відвідав Канів і поклав квіти на Шевченкову могилу. Недалеко від пам'ятника кобзар Олексій Чуприна в козацькому однострої співав патріотичні думи та пісні. Наш хор відспівав Панахиду, а потім ще „Заповіт" і „Реве та стогне Дніпр широкий". Тоді на могилі Шевченка появився наш національний прапор, що його посвятила та привезла до Канева пані Опалевич із Торонто. Закінчено цей Шевченківський поклін національним гимном. На Панахиді був присутній поет Дмитро Павличко з дружиною та багато чужинецьких гостей.

Окремо від хору „Бурлака", що на всіх концертах співав прекрасно, приходиться відзначити акомпаньяторку Мію Бах за її індивідуальні подвиги, дириґента Олександра Хміля, що своєю паличкою провів звитяжно „Бурлаків" по містах України, ну й солістів, С. Кривенький, Т. Прищляк, А. Сорока, В. Чупринда, А. Дербіш, Цуркан, Б. Голинський та інші дістали від вдячної Батьківщини море квітів і оплесків. Спів Кривенького, Прищляка та Сороки співуча Україна довго не забуде.

Яку ж оцінку можемо дати цим виступам хору „Бурлака" в Україні? У цей критичний для нашої Батьківщини час, коли з великим болем випростовується національний хребет нашого розтерзаного народу, коли народ встає із колін, вся ка допомога з-за океану, навіть у формі співу, оцінюється на вагу золота. Зрештою, найкращою оцінкою подвигів хору „Бурлака" в Україні є слова киянки, адресовані до Б. Голинського, котрі цитую вдруге: „Сьогодні ви зробили для нас більше, ніж одна танкова армія!"

В. Сірський

Не лякайте...

(Закінчення зі стор. 2)

повстання так званих „польський дітей" у Львові в листопаді 1918 року — це був початок кінця самостійної Польщі. Закінчується твір парафразою Шевченкового вислову. „Хвалитеся, що ви Польщу завалили? Правда ваша — Польща впала й нас завалила". Пише він „Хвалитеся, що ви Україну завалили? Правда ваша — Україна впала і нас завалила". (Промовчуємо прізвище автора, не маючи його згоди). Табір польської „Солідарности", керівний у сучасній Польщі, прийняв прихильне супроти України становище. Доцент Ягайлонського університету у Кракові Володимир Мокрий, українець, був обраний польськими голосами до Варшавського Сойму і став членом офіційної делеґації „Солідарности" на Установчий З'їзд Українського Народного Руху у Києві у вересні 1989.

Відколи в Україні „зрушився" народ для використання нової історичраїні „зрушився" народ для використання нової історич ної шанси, щоб здобути свободу, однаково польська преса в Польщі з офіційним органом „Ґазета Виборча" як і польський щоденник у Ню Йорку „Нови Дзєннік" ставиться до України і її проблематики дуже прихильно. У сучасному змаганні України треба союзників, а не ворогів. І треба нам підкреслювати прихильні для нас чужинецькі голоси, а не ворожі. Очевидно, у кожному народі є примітиви. У кожному народі є шовіністи, є люди, які керуються сантиментом і ресантиметом, а не розумом. Але ми керуймося розумом. Історія України і Польщі рясно скроплена кров'ю. Але це було колись — сьогодні розгортається перед нами сучасність нашого народу, а там і його майбутність. Хто зберігає безпосередній контакт з польськими діячами і знає атмосферу та проблематику сучасної Польщі, то знає, що для Польщі найдорожчими є відзискані польські західні землі. Напевне є ще в Польщі люди — особливо дідусі й бабусі — які мріють про Львів і Вільнюс. Але скажіть будь-котрому полякові чи польці сьогодні, щоб вони заміняли „Відзискані Землі" за Галичину — вони висміють вас. У всій Україні від Буга по Дін є 5 відсотків поляків. Хто з польських розумних людей захотів би брати територію, де 99 відсотків населення вороже?!

Хай ніхто нас не лякає поляками. Ми прославляємо Івана Франка. Але його „Не пора" — сьогодні анахронічне. Співати „не пора ляхові служити" — сьогодні абсурд. Колеса історії не можна завернути назад і не завертаймо самі собі наш політичний світогляд на поверх повсторіччя назад. Кому воно потрібне?!

Деякі...

(Закінчення зі стор. 2)

ле. На мою думку, навіть найбільш „незалежницько" наставлені наші члени Верховної Ради УССР з тим фактом погодились. Йдеться тільки про те, щоб заки Україна ввійде у нове відношення до Росії, вона була вповні вільна встановити межі того відношення, щоб вона була партнером у редаґуванні Договору (союзної Конституції), а не щоб відповідні артикули були їй накинені.

В Москві йде нині без сумніву гарячкова праця над цією проблемою. Литовську декларацію про незалежність „завішено" на 100 днів з метою встановити такі принципи відношення балтійських країн до Росії, які ці держави могли б сприйняти. Буде випрацьована у Москві шабльонова схема (нова союзна конституція), чи будуть випрацьовані різні взори для окремих держав? Насправді заковика. Коли б усі республіки стали незалежними, який їхній міжнародний статус? Стала б урешті Росія членом ООН, якого досі не має? А коли б усі республіки мали стати незалежними членами міжнародної спільноти — ООН, міг би цілий СССР продовжувати там теж членство? Досі де факто було тільки членство Союзу з трьома голосами. Залишивсь би Союз як постійний член Ради Безпеки, коли республіки мали б членство нарівні таких держав міньятур, як Кувайт чи Люксембург?

Коли ми нині і на батьківщині і на поселеннях підкреслюємо вимогу повної необмеженої незалежности України, то все ж мусимо не забувати про дійсність, про актуальне відношення політичних сил в Україні, про те, що західній світ хоче втримати на Сході міжнародний статут кво за всяку ціну (останньо маркантний приклад у Кувайті!), а головно про те, що вже в Декларації з 16-го липня, яку ми прийняли все ж таки з захопленням, виразно передбачено „союзний" міжнародно-політичний статус України, і то як „соціялістичної" і „радянської".

Св. п. В. Папіж

Незадовго до своєї смерти Василь Папіж передав до УДДЦ матеріяли, зібрані ним від 1953 року про діяльність громадських установ у Дітройті: Метрополітального відділу УККА, УНС, Рідної Школи, УАКРади, Святкових комітетів, а також листи і пресу українською й англійською мовами.

Ці матеріяли унікальні. Документи старанно збиралися і вся величезна праця цих поважних організацій залишилася для наших майбутніх істориків як приклад зусиль нашої організованої громади на еміґрації в ділянках допомоги потребуючим, організації і підтримки інших українських організацій, пропаґандивних акцій на терені Конґресу ЗСА, організації демонстрацій в роковини Великого Голоду на Україні, організації Ювілейних Комітетів для відзначення вкладу в українську справу наших визначних політичних громадських та мистецьких діячів і багато іншого.

Матеріяли характерні ще й тим, що через усю різноманітну діяльність на протязі 30-ти років червоною ниткою проходить діяльність Василя Папіжа. Це він організовував, оформляв списки, упорядковував матеріяли до Ювілейних Програм, звертався до виконавчого Органу УНР, СКВУ, УККА, Міської Ради Дітройту, заклики до установ у справі співпраці і інше.

„Дуже багато в цій справі допомагав мені телефон. Лише телефонічна компанія могла б сказати, скільки їх було на протязі всього часу. Треба було в день працювати на хліб, а вечорами полагоджувати справи. І тільки візьмусь за працю, як зараз телефон гарчить. Відповісти за вечір кілька телефонів, можна собі уявити скільки часу оставалось на працю", розповідав В. Папіж в одному зі своїх звітів.

В звіті за 1957-58 роки для Управи Відділу УККА, де він був референтом інформації і преси, він писав про свою участь у підготові 40-річчя Української Державности, 39-річчя Листопадового Зриву. Підготовляв плян святкування, великі плякати, летючки, програмки, радіопрограму, оголошення до преси. Підготовляв плян організації та праці ділового Комітету маніфестації відзначення 25-річчя масового голоду в Україні, писав статті протести за знеславлення французькою телевізійною передачею св. п. Симона Петлюри.

У звіті за 1967-1968 роки закликав до посилення збіркової акції Національного Датку. В літніх місяцях вів кореспонденцію відносно пікніків, писав привіти організаціям з нагоди їхніх ювілеїв і інше.

Кожного разу закінчував свій звіт цей невтомний труженик сердечною подякою голові і членам Управи за співпрацю, а всім останнім — за терпеливість у вислуханні звіту.

Василь Папіж був скромною людиною, про себе особисто не дбав, але був гордий досягненнями тих організацій, в яких він брав активну участь і без якої, мабуть, не було б тих позитивних наслідків, якими віч втішався.

Найболючіше, як здається, відбилося на ньому розбиття УККА на XIII Конґресі УККА в жовтні 1990 року.

Метрополітальний Відділ УККА був однією з тих організацій, які покинули Конґрес, але не вийшли з УККА. Багато було переговорів, переписки, пропозицій з обох боків, але, як ми знаємо, з цього нічого не вийшло і Василь Папіж почав працювати для УАКР, так як працював для УККА.

В 1987 році він з ентузіязмом кинувся допомагати організувати працю Українського Дослідного і Документаційного Центру. Він разом з проф. Тарасом Гунчаком, мґр Ромою Дигдало і іншими дітройськими громадськими діячами організували відділ ДДЦ в Дітройті. УДДЦ Дітройту і В. Папіж особисто всі ці роки допомагали нашому Центру фінансово, порадами, збірками документів. Смерть Василя Папіжа є болючою втратою для нашої організації. Ми втратили в його особі великого приятеля нашого Центру.

Щойно прислали нам документи з Дітройту про діяльність Василя Папіжа в інших ділянках громадського життя: Підгаєччина, Український Народний Союз, Патріярхат.

З документів видно, що Папіж посвятив понад 20 років відданої праці справам зорганізованого життя підгаєччан у світі. Відповідав за редакцію „Слова Підгаєччан", був у редакційній колеґії збірника „Підгаєцька земля", був головним редактором фотоальбому „Мандрівка Землями Підгаєччини". Довгі роки був головою 175-го відділу та пресовим референтом Окружного Комітету УНС. Папіж також був провідним членом Українського Патріярхального Товариства, секретарем Українського Патріярхального Світового Об'єднання, Спілки Української Молоді, Рідної Школи і інших організацій.

Крім праці Папіж також допомагав фінансово українським школам, церквам, науковим установам, нашим братам у Бразилії, Польщі і на Україні, зокрема дітям, жертвам Чорнобиля.

Його вірна дружина Олена завжди помагала йому хоч сама була перевантажена роботою. Її називали матір'ю відомої мистецької збірки мініятюрних історичних і реґіональних українських строїв.

Його приятелі оповідають, що родина Папіжів була не тільки національно, але й релігійно соборною. На великі свята вони разом приходили на Богослуження до української Православної Церкви.

Олена Несіна

Фундація „Поміч Україні" — благородний почин Я. і М. Шафранюків

В п'ятницю, 22-го червня, в приміщеннях Канадсько-Української Мистецької Фундації в Торонто, відбулася пресова конференція з участю представників української преси, радіо і телебачення, представників СКВУ та гостей, між якими були: Дмитро Павличко, депутат Верховних Рад України і СССР, та Орест Шот, депутат Львівської Міської Ради. Щоденник „Свободу" заступав автор цього допису.

Конференцію відкрив і нею провадив, привітавши учасників, довголітній меценат, визначний суспільник дир. Михайло Шафранюк, який розпочав свою інформацію про заплановану Фундацію словами: „Змагаючись до самостійности, Україна ще довгі роки потребуватиме систематично-постійної і конкретної матеріяльної допомоги". І саме таку фундацію з розрахунком на довший час меценати Ярослава і Михайло Шафранюки вважають конечною".

Далі вони поінформували, що вже в цьому напрямку зроблено. Провівши розмови з представниками Президії СКВУ, послухавши думок інших представників організацій, вони започаткували працю в леґалістично-правному порядку із адвокатом-фахівцем з ділянки корпорацій. Фундація „Поміч Україні" мала б бути багатомільйоновою, як постійний „залізний фонд", з якого лише відсотки призначувалось би на допомогу Україні. Це мала б бути фундація світового засягу, членами якої були б індивідуальні особи, юридичні особи, українські підприємства, фінансові, культурні, політичні установи й організації, торговельні об'єднання, українські Церкви і т. п.

Метою фундації є давати матеріяльно-фінансову допомогу тим організаціям в Україні, які борються за повну самостійність і незалежність України, за збереження й плекання української мови, історії, культури, демократії та християнського світогляду і вільного віроісповідування українських Церков. Про надання звичайної відсоткової допомоги вирішує дирекція Фундації, а непорушний капітал фундації у надзвичайному випадку можна вжити для потреб допомоги Україні, тільки за згодою щонайменше 1/4 голосів. П-во Шафранюки також повідомили, що на початок у розбудові фундації вони склали один мільйон дол. на конто ч. 1119429 в Комюніті Трост Ко. Лмт. в Торонто. До цієї суми вже кілька осіб доклали по тисячі долярів.

Безперечно, що, вислухавши ці, можна б сказати, несподівані інформації, учасники приняли їх з великим ентузіязмом і щирою подякою та призначенням меценатам. Майже всі учасники, один за одним, висловлювали свої думки, заваги й побажання щодо дальшого росту Фундації з переконанням, що за добрим прикладом вже давно знаних українських меценатів-жертводавців на різні українські цілі, а зокрема українське мистецтво та Канадсько-Українську Мистецьку Фундацію — одну із найкращих мистецьких ґалерій у вільному світі, підуть, як не тисячі, то бодай сотні тих, що зможуть причинитись до запланованого багатомільйонного фонду на поміч Україні. З великим признанням і подякою меценатам Я. і М. Шафранюкам висловились гості з України Д. Павличко і Орест Шот, як також генеральний секретар СКВУ мґр В. Верига та члени президії — д-р М. Кушпета і В. Кирилюк.

Нині Україна опинилася у вельми скрутному становищі. Безперечно, що, говорячи про Україну, маємо на думці український народ і його майбутнє, але ні в якому випадку не отожнюємо нашої Батьківщини з пануючим тепер на Україні московським окупантом. Нам, небідним українцям у вільному світі, не можна спостерігати розвитку подій в Україні, склавши руки з думкою, що „якось то буде"!

Добрим прикладом до наслідування нехай стануть наші меценати п-во Шафранюки. Хтось, колись сказав, якщо б ми в Торонто мали бодай кілька ще „шафранюків", то ми були б горді за наше „Українське Торонто"!.. Допомога Україні лише тоді буде ефективною, коли буде добре зорганізована, коли українці у вільному світі в цей критичний час не пошкодують поділитися зі своїми братами і сестрами бодай малою частиною, того, що Бог допоміг (правда не всім) доробитися, а це підкріпить матеріяльну базу патріотичних рухів, що боряться за самостійну соборну Українську Державу.

Бо як не ми, то хто? А як хто, то коли? В сучасному часі подій в Україні тільки ми мусимо допомагати тим, що допомагають вийти Україні з „дому неволі".

Такі і подібні думки нуртували під час дискусії, виміни думок і признання меценатам. На закінчення, закриваючи пресову конференцію, дир. Михайло Шафранюк щиро подякував учасникам і, як звичайно, по старій традиції Канадсько-Української Мистецької Фундації, запросив на „мистецьку перекуску", під час якої ще продовжувались розмови з побажаннями і переконанням, що Україні бути, а українському народові жити!

В. Дідюк

Л. Дзвоник працює для мистецтва

Мистців, що працюють у великих містах, хоч би в Торонто, Монтреалі, Едмонтоні чи навіть у Вінніпезі, — таки видно. Але є ряд мистців, що не гірші своєю творчістю від тих „столичних" і ми тільки час від часу маємо нагоду та змогу довідатись про них та про їх ню працю.

До таких мистців належить теж наша Ліліяна Дзвоник з Кенори, Онтаріо, звідки до столиці Манітоби, Вінніпеґу, 120 км, але до столиці Онтаріо, Торонто, майже десять разів стільки, бо більш як 900 км. Тому Ліліяну частіше побачите тут, у Вінніпезі. Останнім часом ми бачили її вельми добру виставку на останньому Конґресі КУК. Та Ліліяна Дзвоник, за фахом вчителька середньої школи в Кенорі, як і її чоловік Остап, не обмежується до своєї „провінції": вона вже майже десять років відома як мистець-маляр, що вигострив свій талант у відомого торонтонського мистця Золтана Сабо. Вона роками вела для себе та для зацікавлених окремі „недільники", на які анґажували мистців і викладачів з університетів, вона підвищила свою техніку акварелі, — і сьогодні вже дві її картини є в державній мистецькій ґалерії в Оттаві, одна в домі прем'єра Канади Б. Малруні та цілий ряд у бюрах і вітальнях банків та більших фірм у Кенорі, Вінніпеґу, Торонто. Вивівши своїх чотирьох дітей у люди і звільнившись трохи від хатньої праці, Ліліяна Дзвоник „прив'язалася" тепер ще більше до мистецтва та й не тільки постійно малює свої акварельні краєвиди, квіти й натюрморти, на які має завжди покупців, але й далі, надпрограмово й надобов'язково, веде постійні курси малювання у школах та у пляні постійної освіти для старших, що їм така рада шкільна влада міста Кенори.

Пишемо цю нотатку просто тому, що в Кенорі відбулася щорічна, відома всій окрузі цього міста, виставка-показ „Говм енд Спорт", Ліліяну Дзвоник запрошено показати свої акварелі, — і на столі в нас ряд вирізок з місцевих газет: з ґратуляціями і признаннями для нашої працьовитої малярки. До них долучуємо теж свої, які напевно ще не раз повторимо у майбутньому.

А. Курдидик

З діяльности Осередку фонду допомоги Україні в Кергонксоні

Заснований в Кергонксоні 20-го травня 1990 року Осередок Народного фонду допомоги Україні розгорнув у відносно короткому часі доволі широку діяльність. Осередок вже двічі відбув наради, 26-го червня і 20-го липня, якими проводив голова д-р Осип Мороз.

На засіданні 26-го червня обговорено організаційні справи, головно як приєднати членство і намічено пляни майбутньої діяльности.

Голова поінформував, що вже поробив деякі заходи, дістав число на звільнення від податку і мав зустріч з Вадимом Вовчуком, президентом хемічної компанії, який зголосив дар пів мільйона літрів хемічних речовин для дезинфекції шпиталів і інструментів в Україні. Голова звернеться у цій справі до д-ра Зенона Матківського, щоби він зайнявся транспортацією. Касир подав, що відкрив вже конто в місцевій кредитівці під назвою „Чілдрен оф Чорнобиль Реліф Фанд, Інк". Покищо буде одно конто, а в книгах будуть фіґурувати два конта, на Чорнобиль і на Рух. Відносно приєднання членства, рішено опрацювати відповідний заклик до місцевого громадянства і звернутися до отців Е. Шараневича і Івана Куліша, почесних членів нашого осередку, з проханням проголосити в церквах про заснування осередку і заохотити стати членами.

Рішено влаштувати хоч одну імпрезу для американської публіки. Цю справу залишено до обмірковання на чергових сходинах управи.

Отець І. Куліш, який є головою клюбу Ківаніс, заявив що це товариство є дуже прихильно наставлене до етнічних груп і радо поможе у цій справі. Управа Ківаніс вже листовно звернулася до Конґресу, до Червоного Хреста і до Міжнародного клюбу Ківаніс із закликом, щоб жертвували більші суми на допомогу потерпілим в Чорнобилі.

Наради 20-го липня мали вже більш діловий характер. Звіти виявили, що вміжчасі пророблено конкретну працю. На поміщений в церкві заклик, що його виготовив о. Шараневич і проголосив в церкві, відгукнулися вже деякі громадяни і зложили суму 5,500 дол., а деякі задеклярували.

На Союзівці зарезервовано залю на 14-го жовтня на плянований панель для української публіки із головним промовцем, по змозі з України. Рано того ж дня буде відправлена Служба Божа з Панахидою по жертвах Чорнобиля.

Англомовний панель відбудеться пізніше в стейтовому коледжі в Ню Полц, на який будуть запрошені визначні гості з американського світу.

Д-р Роман Барановський

Знову схиляємо прапори

(УІБ). У Клечальну неділю, 2-го червня, скорботна вістка засмутила багатьох жителів міста Торонто й околиці — померла Марія Юстимівна Волосевич.

Заупокійна Панахида була відслужена в похоронному заведенні Кардинала, служили отці П.Бублик і Ф. Легенюк. В катедрі св. Володимира був відправлений чин похорону, в якому взяли участь: настоятель катедри о. П. Легенюк і о. П. Шадурський, співав чоловічий хор під проводом Н. Олійника.

Під час відправ почесну стійку з прапорами тримали колишні вояки армії УНР і вояки Повстанської Армії.

Про життєвий шлях покійної коротко розповів о. Петро Бублик. Провідні громадяни й голови місцевих організацій зі свічками в руках творили шпалер, через який труноносці виносили з церкви домовину.

Похоронено М. Волосевич на українському цвинтарі св. Володимира в Оквіл біля Торонто. Велика засмучена громада з жалем пращала дорогу суспільно-громадську діячку, вояка й героїню духа Марію Волосевич, складаючи рожі на її домовину як символ любови, пошани й вічної пам'яті. Голова 5-ої станиці колишніх вояків О. Івахів виголосив пращальний військовий апель, вояцький салют членів ветеранських організацій був останньою військовою почестю героїні „Залізного Хреста" св. п. Марії Ю. Волосевич.

За почином митрофорного протоієрея Федора Легенюка проспівано сумне: „Видиш брате мій".

Похоронна тризна відбулася в залі Культурного Осередку, яку на прохання господаря Арсена Степанюка розпочав молитвою прот. П. Шадурський. Слід згадати, що на похоронах і тризні було багато визначних громадян Торонто й околиці, серед який були: архипресвітер Дмитро Фотій з добродійкою Мінодорою, довголітня голова Краєвого Проводу Об'єднання Прихильників ДЦ УНР д-р Ганна Янішевська, голова Генеральної Управи Українських Ветеранських Організацій майор В. Роєнко, голова Комісії дослідження голоду на Україні проф. В. Янішевський і багато других, всі вони висловлювали свої співчуття родині покійної і Організаціям, членом яких вона була.

Письмове співчуття, що наспіло від Центрального Проводу УНДС, за підписом голови проф. І. Самійленка й інж. Петра Краморенка, перечитав голова Краєвого Проводу Об'єднання Арсен Степанюк.

Від Митрополита Української Автокефальної Православної Церкви в ЗСА Мстислава передав співчуття родині митр. прот. Федір Легенюк.

Від уряду УНР в екзилі пращав покійну Володимир Марко, від проводу Українських Ветеранських Організацій говорив майор В. Роєнко.

Юлія Головата голова Союзу Українок Канади, відділ Княгині Ольги, говорила від тієї Організації. В імени Управи катедри св. Володимира склав співчуття голова Федір Цимбалюк. Об'єднання Прихильників ДЦ УНР відділ Торонто й Т-во Волинян заступав Петро Вітрук.

Як близький приятель родини Волосевичів Микола Гетьманчук висловив співчуття родині. Особисті співчуття склали родині: пані Логвин з Гамилтон, Д. Степанюк з Лонтон, Онт., і Л. Павлюк. Всім учасникам панахиди, похоронів, тризни та всім що будь-чим причинилися до влаштування похоронного чину, а отцям, дякові, маестро Олійникові й хорові особливо висловив сердечне й зворушливе „спасибі" син покійної Павло Волосевич.

Молитвою о. Ф. Легенюка й співанням „Вічная пам'ять" закінчено цю смну й незабутню тризну.

Марія Юстимівна Теріда народилася 19 серпня 1899 року в Варшаві в родині військовика. Через стан здоров'я її батька, ціла родина переїхала на Волинь до Крем'янця. Марія вчилася в місцевій гімназії. Під час Першої світової війни її батько був мобілізований до війська, а мати з Марією переїхала до Києва 1915 року. Марія закінчила гімназію в 1917 році й стала студенткою Вищих Жіночих Курсів.

Вже в перших днях революції вона належала до агітаційно- освідомлюючого гуртка студентської громади. Вир революційних подій, зародження нової української держави захоплює молоду дівчину й запалює в ній бажання працювати для України.

Восени 1917 року Марія дістає працю в Генеральному Секретаріяті Освіти, згодом перейменованому на Міністерство Освіти. Спочатку вона була секретаркою міністра, а згодом керувала т. зв. „столом персонального складу" Міністерства. На початку 1919 року, коли під тиском большевицьких військ Міністерство евакувалось до Києва, Марія була запрошена на працю в новоствореному Штабі Правобережного Фронту, а опісля на працю в культурно- освітньому відділі Штабу Дієвої Армії, де вона водночас виконувала й обов'язки урядовця для особливих доручень,а також зв'язкової внутрішньої служби.

У травні 1919 року, перевозячи наказ Штабу відрізаним большевиками українським частинам, попала вона у вороже оточення. Коли там вибухло повстання проти большевиків, Марія з її досвідом зі Штабу Дієвої Армії почала працювати в Повстанському Штабі, що координував діяльність окремих повстанських загонів. Обов'язки її охоплювали широкий засяг від зв'язкової до начальника Штабу.

Пізніше Марія працювала в інспектурі 11-го полку 4-ї Сірої Дивізії. В критичних моментах війни Марія йшла в розвідку і власним прикладом заохочувала козаків до дальшої боротьби.

Влітку 1919 року вона вивезла з поля бою 11 важко ранених козаків і старшин, сама перев'язувала їм рани й нагрузила на панцерний поїзд „Вільна Україна" і старалася примістити їх у шпиталі.

Була вона й на тому фронті, де українська армія стримувала навалу трьох ворогів: большевиків, денікінців і поляків, настала прикра хвилина, бо наші війська знайшлися в так званому „трикутнику смерти".

В грудні1919 року боєздатні загони української Армії вирушили в леґендарний „Зимовий похід", з ними пішла і Марія.

Її обов'язки були різні: працівниця канцелярії, зв'язкова, сестра жалібниця, вона також читала воякам лекції з історії України, щоб протидіяти большевицькій пропаґанді, що розраховувала на менш свідомих козаків. Два з половиною місяці Марія ділила важку долю легендарних вояків 1-го Зимового походу.

Після довгих тяжких хвороб влітку 1920 року їй пощастило дістатися до Крем'янця на Поділлі.

Повернувшись до своєї частини, у липні того ж року вона вийшла заміж за начальника штабу 2-ї Волинської дивізії Олександра Волосевича й далі продовжувала працю урядовця при штабі.

В листопаді 1920 року під натиском большевиків українська армія відступила за Збруч. Марія разом з чоловіком опинилася в таборі інтернованих українських вояків у Каліші, де й народився її син Павло.

Навесні 1923 року в таборі був заснований „Союз Українок" Марія Волосевич була одною з членів-основоположниць і першою секретаркою Союзу Українок.

У липні 1923 року родина Волосевичів була звільнена з табору й виїхала до Крем'янця на Волинь. Через кілька років, коли в місті засновано Союз Українок, Марія Волосевич належала до членів-основоположниць та виконувала функції секретарки, а пізніше заступниці голови.

У червні 1931 року Марія стала головою філії Союзу Українок і займала це почесне становище аж до самої ліквідації Союзу поляками, що було напередодні 1939 року.

В перші дні большевицької окупації Волині в 1939 році заарештовано її чоловіка. У травні наступного року Марія Волосевич зі своїм сином Павлом дістається на Холмщину до міста Холма, що в той час був під окупацією німців.

Марію обирають головою Союзу Українок міста Холма й околиці. В листопаді 1940 року вона стає членом Архиєпископської Ради Митрополита Іларіона.

З початком Другої світової війни Волинь була звільнена від большевиків і в серпні 1941 року Марія повертається до рідного міста.Великої радости не було, бо на зміну окупантові першому прийшов окупант другий. Вже на початку 1943 року німці почали арештовувати людей, а особливо українську інтеліґенцію. Марія чудом врятувалася від розстрілу, залишила свою хату й більше до неї не повернулася.

Почалося підпільне життя, а згодом ще одна еміґрація: Польща, Словаччина й Німеччина. Після закінчення воєнних дій Марія опинилася в українському таборі й там стала однією з основоположниць і першою головою організації „Жіноча Служба України".

Закінчився період героїчної боротьби й тривалих поневірянь в Европі, в 1949 році Марія Волосевич прибуває в Канаду.

На цьому континенті вона входить у церковне та громадське життя й стає членом Союзу Українок Канади. Не пориваючи зв'язку з товаришами по зброї, ветеранами Армії УНР, вона стала членом 5-ої Станиці Союзу Бувших Українських Вояків (СБУВ) і увійшла до головної Управи Орденської Ради Ордену Залізного Хреста.

Була вона також членом Виконавчого Органу Уряду УНР в екзилі. Протягом кількох років виконувала обов'язки голови Т-ва Волинян у Торонто, а понад 20 років була членом Інституту Дослідів Волині.

Вже в старшому віці Марія продовжувала свою активність у відзначенні всіх національних і релігійних святкувань, листувалася з багатьма українськими діячами: військовими, політичними та церковними.

І тоді, коли було їй важко, бо фізичний стан занепадав, старалася зберігати силу духу, добру пам'ять і ясність думки та продовжувала листування з чисельними друзями по зброї, науковцями й духовними особами.

Її заслуги на полі бою та в громадській діяльности були відмічені високими нагородами.

Марія Юстимівна Волосевич — Лицар Ордену „Залізного Хреста", Хреста Симона Петлюри" та „Воєнного Хреста".

До останньої хвилини її життя, вона залишалася вірною тим ідеалам, що так давно запалили в її молодому серці бажання жити й працювати для добра народу й рідного краю.

Схиляємо голови перед світлою пам'яттю відданої доньки України. Її ім'я займе належне місце в пантеоні тих,що посвятили себе служінню великій ідеї: вільній і незалежній Українській Державі.

ВІДІЙШЛИ
● **ВІД НАС** ●

ІВАН КІБАЛО, член УНС Відд. 204-го в Ню Йорку, Н.Й., помер 6-го липня 1990 року на 76-му році життя. Нар. 22-го травня 1914 року в Байон, Н.Дж. Членом УНС став 1935 року. Залишив у смутку дружину Бетті і дітей — Івана, Тому й Ірену та 5 внуків. Похорон відбувся на Калвертон Нешенел Семетері в Калвертоні.

Вічна Йому Пам'ять!

Секретар

МИХАЙЛО І. ДАНИЛЬЧУК, член УНС Відд. 218-го в Кемпбелл, Огайо, помер 16-го травня 1990 року на 71-му році життя. Нар. 9-го квітня 1919 року в Кемпбелл, Огайо. Членом УНС став 1966 року. Залишив у смутку дружину Люсіл. Похорон відбувся 19-го травня 1990 року на цвинтарі св. Івана в Лювенвілл, Огайо.

Вічна Йому Пам'ять!

Секретар

АННА БІЛЕЦЬКА, член УНС Відд. 380-го ім. Т. Шевченка в Апопка, Фла., померла 20-го квітня 1990 року на 67-му році життя. Нар. 1923 року в Тейлор, Па. ЗСА. Членом УНС стала 1975 року. Залишила у смутку мужа Петра, сестру і брата. Похорон відбувся 24-го квітня 1990 року на цвинтарі Ґрінвуд, Апопка, Фла.

Вічна Їй Пам'ять!

В. Фіцик, секр.